

Majewski, Jan

Działalność Zespołu Sekcji Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego

Analecta 16/1-2(31-32), 317-329

2007

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jan Majewski

Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne
Warszawa

DZIAŁALNOŚĆ ZESPOŁU SEKCJI HISTORII FARMACJI POLSKIEGO TOWARZYSTWA FARMACEUTYCZNEGO

Działalność Sekcji Historii Farmacji jest nierozzerwalnie związana z Polskim Towarzystwem Farmaceutycznym (PTFarm), obchodzącym w 2007 roku 60-lecie swego powstania, PTFarm wywodzi się z Towarzystwa Przyjaciół Wydziałów i Oddziałów Farmaceutycznych przy Uniwersytetach w Polsce – działającego w latach 1925–1947.

Towarzystwo Przyjaciół Wydziałów i Oddziałów Farmaceutycznych przy uniwersytetach w Polsce

W dniu 19 maja 1925 roku odbyło się pierwsze zebranie organizacyjne w Zakładzie Farmacji Stosowanej przy ul. Oczki, zwołane przez prof. Bronisława Koskowskiego. Przedstawił on stan zawodu, a zwłaszcza nauki farmaceutycznej, która w okresie przed pierwszą wojną światową w latach niewoli upadła i nie dorównywała postępowi innych nauk¹.

Już w 1892 roku Marcelli Nencki uzasadniał potrzebę rozszerzenia studiów farmaceutycznych do lat 4 i wyjaśnił, w jaki sposób farmaceuta po odpowiednim przygotowaniu, mógłby wziąć udział w pracy na polu higienicznym.

Profesor Koskowski zwrócił na tezy, wypowiedziane przez Nenckiego, szczególną uwagę zebrany na I posiedzeniu organizacyjnym. Podkreślił, że farmacja nie zdobyła w Polsce tego znaczenia, na jakie zasługuje. Stan nauczania farmaceutów jest niekorzystny, głównie z powodu braku lokali dla pracowni.

Profesor Koskowski zaznaczył, że starania o przemianowanie Oddziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Warszawskiego w Wydział – pomimo uchwał Senatu – napotykają na znaczne trudności ze strony Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, które wysuwa, jako argument zasadniczy, brak pomieszczeń dla nowych zakładów.

Zaznaczył on również, że wybudowanie gmachu przez cały zawód farmaceutyczny i przekazanie go Uniwersytetowi może zmienić te zastrzeżenia.

W wyniku dyskusji został zawiązany Komitet Budowy Gmachu dla Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Warszawskiego. Na czele Komitetu stanął jako prezes prof. Bronisław Koskowski. Statut Komitetu zatwierdzony został dnia 19.12.1925 roku.

Niedługo trzeba było czekać na zmianę decyzji Ministerstwa, które w dniu 29 stycznia 1926 roku powołało w Warszawie pierwszy Wydział Farmaceutyczny.

Warunkiem powołania Wydziału było zrealizowanie obietnicy prof. Koskowskiego i pobudowanie nowego gmachu dla Wydziału Farmaceutycznego. Cały zawód farmaceutyczny nie pozostał głuchy na wezwanie Profesora i kierowanego przez niego Komitetu Budowy Gmachu. Zamierzenia te zostały urzeczywistnione. W dniu 9 czerwca 1928 roku Komitet ofiarował Uniwersytetowi gmach w Warszawie przy ul. Przemysłowej. W gmachu znalazły pomieszczenie zakłady chemii analitycznej, technologii chemicznej środków leczniczych i nauki o środkach spożywczych.

Działania Komitetu utwierdziły, zwłaszcza społeczność akademicką, że farmację należy uznać za naukę równą innym naukom, która musi mieć własnych pracowników naukowych.

W 1929 roku rozpoczęła się dyskusja nad przekształceniem Komitetu i utworzeniem Towarzystwa Przyjaciół Wydziałów i Oddziałów Farmaceutycznych przy Uniwersytetach w Polsce, gdyż Wydziały potrzebowały nie tylko gmachów, ale i pomocy naukowych.

Dnia 12 marca 1930 roku miało miejsce rejentalne przekazanie Uniwersytetowi gmachu przy ul. Przemysłowej.

Dnia 25 marca 1934 roku odbyło się zebranie likwidacyjne Komitetu, a jednocześnie pierwsze zebranie organizacyjne Towarzystwa Przyjaciół Wydziałów i Oddziałów Farmaceutycznych przy Uniwersytetach w Polsce, którego statut został zatwierdzony 26 marca 1933 roku. Głównym zadaniem Towarzystwa Przyjaciół stała się służba nauce polskiej i popieranie kultury farmaceutycznej.

Nie było zagadnienia naukowego lub zawodowego, interesującego farmację, które by nie było dyskutowane na zebraniach Zarządu Towarzystwa Przyjaciół.

Druga wojna światowa oficjalnie przerwała działalność Towarzystwa Przyjaciół, jednak w konspiracji Zarząd pracował nadal, a wraz z zakończeniem drugiej wojny światowej podjął swą działalność. Kierujący Towarzystwem Przyjaciół

Wydziałów i Oddziałów Farmaceutycznych prof. Koskowski w dalszym ciągu z oddaniem kierował Towarzystwem aż do śmierci, która nastąpiła w dniu 6 kwietnia 1946 roku.

Dnia 26 maja 1946 roku z inicjatywy Towarzystwa został zwołany do Warszawy po raz pierwszy w Polsce zjazd profesorów, docentów, adiunktów i asystentów farmaceutycznych. Stwierdzono wówczas, że studia farmaceutyczne nie mogą być skrócone, lecz odwrotnie, rozszerzone do pełnych 4 lat, jeśli mają szkolić farmaceutę stojącego na odpowiednim poziomie naukowym.

Zjazd powołał Zespół Farmaceutyczny przy Radzie Naukowej Ministerstwa Oświaty, który w dniu 15 grudnia 1946 roku odbył posiedzenie w Sali Senatu Uniwersytetu Warszawskiego pod przewodnictwem prof. Jana Muszyńskiego.

Prace Zespołu nie pozostały bez wpływu na decyzję Ministerstwa Oświaty przemianowania Oddziałów Farmaceutycznych w Krakowie i Poznaniu na samodzielne Wydziały Farmaceutyczne.

Na wspomnianym zjeździe 26 maja 1946 roku podjęto uchwałę na wniosek prof. Stanisława Krauze powołania w miejsce Towarzystwa Przyjaciół – Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. Rozpoczęto starania o zmianę statutu Towarzystwa Przyjaciół, które nastąpiło w dniu 15 lipca 1947 roku.

W dniu 30 listopada 1947 roku w Sali Kolumnowej Uniwersytetu Warszawskiego odbyła się uroczysta inauguracja Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego².

Prezesem Towarzystwa został prof. Jan Muszyński.

Towarzystwa historii farmacji na świecie i w Polsce

Najstarszym towarzystwem historii farmacji na świecie jest francuskie stowarzyszenie: *Société d'Histoire de la Pharmacie*. Zostało ono założone w 1913 roku³.

Samodzielne towarzystwa historii farmacji posiadają między innymi: Anglia, Dania, Francja, Hiszpania, Holandia, Japonia, Kanada, Niemcy i Włochy.

W latach 60-tych XX w. działały międzynarodowe organizacje historii farmacji:

1. „Internationale Gesellschaft für Geschichte der Pharmazie” z siedzibą w Eutin-Neudorf (Niemcy). Skupia ono pojedyncze osoby oraz korporacje z wielu państw. (20 w 1956 r.)
2. „Union Mondiale de Société d'Histoire Pharmaceutique” z siedzibą w Rotterdamie. Do Unii należeć mogą tylko zrzeszenia historyczne. Odbywa ona zjazdy równocześnie z kongresami Międzynarodowej Federacji Farmaceutycznej (FIP).
3. „Académie Internationale d'Histoire de la Pharmacie”

Sekcja i Zespół Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego

W dniu 11 czerwca 1956 roku w siedzibie Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego odbyło się posiedzenie organizacyjne Sekcji Historii Farmacji z inicjatywy prezesa Towarzystwa prof. Stanisława Krauze. Podkreślił on potrzebę powołania do życia tego rodzaju sekcji.

Powołano Zarząd Sekcji w następującym składzie: przewodniczący prof. Robert Rembeliński, zastępca dr Witold Włodzimierz Głowacki, sekretarz dr Leszek Krówczyński, skarbnik mgr A. Kuliniczowa, członkowie zarządu: dr Stanisław Proń, dr Wojciech Roeske, red. Mgr Edmund Szyszko. Ponadto na członków sekcji powołano zarządy wszystkich oddziałów Towarzystwa zgodnie z uchwałą plenarnego posiedzenia Zarządu Głównego PTFarm z dnia 10 marca 1956 roku⁴.

Zebrani uchwalili wniosek o wprowadzenie do nowego programu studiów historii farmacji jako odrębnego przedmiotu, oraz nadawanie aptekom nazw z uwzględnieniem przede wszystkim nazwisk zasłużonych farmaceutów (Szaśter, Sawiczewski, Celiński, Wagner, Łukaszewicz i innych).

Prof. R. Rembeliński funkcję przewodniczącego pełnił przez osiem lat (1956–1964) Z chwilą powołania Zespołu Sekcji Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w 1964 roku został wybrany jego przewodniczącym i funkcję tę pełnił do 1973 roku, jak również przewodniczył Sekcji Historii Farmacji przy Oddziale Łódzkim PTFarm⁵.

Zielonym światłem dla dyscypliny historii farmacji stało się utworzenie przy Akademii Medycznej w Łodzi w 1959 roku pierwszej w Polsce Katedry Historii Farmacji. W latach poprzednich (od 1946) istniała tam pracownia pod nazwą Gabinetu, a od 1956 roku Zakład Historii Farmacji. Zarówno Gabinet, Zakład i Katedra zorganizowane zostały i były prowadzone do 1964 roku przez prof. Roberta Rembelińskiego, a po przejściu tegoż na emeryturę Katedrę Historii Farmacji AM w Łodzi prowadził (p.o) dr farm. Henryk Pankiewicz. Po 11 latach działalności decyzją Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 23 kwietnia 1970 roku Katedra ta została zlikwidowana. Powstał wprawdzie w ramach nowo utworzonego Instytutu Medycyny Społecznej AM w Łodzi Zakład Historii Medycyny i Farmacji, lecz bez pracownika naukowego-farmaceuty.

Obecnie w Łodzi w ramach Uniwersytetu Medycznego działa Katedra Historii Medycyny i Farmacji, a w niej Pracownia Historii Farmacji i Muzeum, której kierownikiem jest dr farm. Katarzyna Hanisz.

Powołana w 1956 roku Sekcja Historii Farmacji wykazywała od samego początku ożywioną działalność. Celem jej jest popularyzowanie dziejów aptekarstwa polskiego, wpajanie w młode pokolenie farmaceutyczne szacunku do zawodu i jego tradycji, ukazywanie wkładu farmacji w ogólnonarodową kulturę polską.

Zwoływano zebrania dyskusyjne, na których wygłaszano referaty, organizowano sympozja na zjazdach Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego z tematyką historyczną.

W dniu 9 września 1962 roku w Warszawie na ogólnopolskim posiedzeniu Sekcji Historii Farmacji PTFarm prof. R. Rembieliński zapytał, czy nie byłoby celowe założenie odrębnego Towarzystwa Historii Farmacji wzorem większości państw europejskich i amerykańskich. W ożywionej dyskusji zabierali głos kolejno: dr W. Roeske, mgr Fr. Nowak, mgr Bukowiecki, red. mgr E. Szyszko i mgr K. Jagiełło. Większość wypowiedziała się, że tworzenie odrębnego Towarzystwa Historii Farmacji nie byłoby obecnie celowe.

Następnie wybrano nowy Zarząd Sekcji w następującym składzie: przewodniczący prof. R. Rembieliński, zastępcy dr W.W. Głowacki i dr W. Roeske, sekretarz W. Jaroniewski, członkowie: red. Mgr E. Szyszko, mgr St. Bukowski, mgr K. Jagiełło, mgr Fr. Nowak i mgr S. Rostafiński⁶.

Sekcja Historii Farmacji PTFarm nawiązała współpracę z pokrewnymi zrzeszeniami, jak: *Polskie Towarzystwo Historyczne*, *Polskie Towarzystwo Historii Medycyny* (obecnie *Historii Medycyny i Farmacji*), *Académie Internationale d'Histoire de la Pharmacie* w Hadze, gdzie zostali przyjęci na członków dwaj polscy historycy farmacji: doc. dr Robert Rembieliński i dr Witold Włodzimierz Głowacki. W następnych latach w poczet Członków Akademii z Polski zostali przyjęci: prof. Wojciech Roeske, prof. dr hab. Barbara Kuźnicka, dr farm. Leszek Ekiert i dr hab. Halina Lichočka (1999) a ostatnio dr hab. Anita Magowska (2003). Prof. Barbara Kuźnicka jest członkiem – korespondentem międzynarodowej organizacji *Arbeitsgemeinschaft Ethnomedizin*. Członkami *Towarzystwa Historii Medycyny* w Grodnie (Białoruś) są: dr farm. Katarzyna Hanisz, dr farm. Jan Majewski i prof. Sławój Kucharski, który posiada tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Medycznego w Grodnie. Poza tym prof. S. Kucharski i dr J. Majewski są honorowymi członkami Białoruskiego Towarzystwa Historii Farmacji i Medycyny⁷.

Natomiast do międzynarodowego zrzeszenia Union Mundiale des Sociétés d'Histoire Pharmaceutique z siedzibą w Rotterdamie przyjęta została Sekcja Historii Farmacji PTFarm.

W kolejnych latach zaczęły powstawać okręgowe sekcje historyczne przy niektórych Oddziałach PTFarm oraz innych stowarzyszeniach naukowych. Jako jedna z pierwszych powstała Sekcja Historii Farmacji w Katowicach (1959). Następnie utworzono podobne sekcje przy oddziałach PTFarm w Białymstoku, Łodzi, Opolu i w Warszawie⁸.

Dzisiaj prawie we wszystkich Oddziałach PTFarm działają Sekcje Historii Farmacji.

Zespół Sekcji Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego

Powołanie do życia Zespołu Sekcji Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego miało miejsce na VII Naukowym Zjeździe PTFarm w Krakowie w 1964 roku (27-29 września). Znalazło to odbicie w zmianach Statutu PTFarm zatwierdzonych decyzją Urzędu Spraw Wewnętrznych Prezydium Rady Narodowej m.st. Warszawy w dni 27 stycznia 1965 roku⁹. Wprowadzone zostały pewne innowacje w dotychczasowej strukturze organizacyjnej sekcji naukowych: dla koordynacji prac badawczych powołane zostały przy Zarządzie Głównym PTFarm Zespoły Sekcji, natomiast przy Oddziałach terenowych PTFarm mogły powstać Sekcje poszczególnych dyscyplin.

Od początku lat 90-tych XX wieku Zespół Sekcji Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego organizuje coroczne Sympozja Historii Farmacji (było ich 15) zawsze z innym tematem przewodnim. Organizowane są zawsze w innej miejscowości, niekiedy mają charakter międzynarodowy np. we współpracy z Litwą, Czechami czy Słowacją.

Pierwsze Sympozjum Historii Farmacji PTFarm zostało zorganizowane w 1971 roku w Katowicach (8-9 października 1971). Jednym z ustaleń tego Sympozjum było podjęcie decyzji wprowadzenia do Centralnego Planu Szkolenia kursu podstawowego dla magistrów farmacji zainteresowanych pracą badawczą w zakresie historii farmacji. Pierwszy taki kurs odbył się w dniach 3–13 września 1972 roku na bazie Instytutu Medycyny Społecznej Akademii Medycznej w Łodzi. Kurs ten ukończyło kilkunastu magistrów farmacji. Dał on uczestnikom podstawy naukowe do prowadzenia prac historycznych i otworzył możliwości dalszego podnoszenia kwalifikacji w tym zakresie¹⁰. Kolejny kurs „Zasady naukowe badań w zakresie historii farmacji” odbył się w Łodzi w 1974 roku¹¹.

Kolejne Sympozja Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego były organizowane z inspiracji Zespołu poprzez poszczególne Sekcje Historii Farmacji: II Sympozjum zorganizowano 1985 r. w Kielcach (Sekcja Kielecka); III – w Supraślu w 1993 r. (Sekcja Białostocka); IV – w Suchedniowie w 1994 r. (Sekcja Kielecka); V – w Iwoniczu Zdroju w 1995 r. (Sekcja Rzeszowska); VI – w Dobczycach w 1996 r. (Sekcja Krakowska); VII – w 1998 r. w Gietrzwałdzie k. Olsztyna (Sekcja Olsztyńska); VIII – w Poznaniu – Błażejewku – Warszawie w 1998 r. (Sekcja Poznańska); IX – w Łańcucie w 2000 r. (Sekcja Rzeszowska); X – w Wenecji w 2001 r. (Sekcja Bydgoska); XI – na Litwie w 2002 r. (Sekcja Poznańska); XII – w Niedzicy w 2003 r. (Sekcja Krakowska); XIII – w Horyńcu Zdroju w 2004 r. (Sekcja Rzeszowska); XIV – na Słowacji w 2005 r. (Sekcja Poznańska); XV - w Stargardzie i Barzkowicach (Sekcja Szczecińska).

Obrazy Sympozjum poprzedzone każdorazowo są zebraniem Zespołu Sekcji Historii Farmacji PTFarm. podsumowującymi działalność Sekcji Historii

Farmacji w minionym okresie w poszczególnych Oddziałach PTFarm. Zaś w okresie sprawozdawczo-wyborczym dokonuje się wyboru władz Zespołu.

Kolejnymi przewodniczącymi Zespołu byli: prof. R. RembIELIński (1964-1973), dr Fr. Nowak (1973-1977), doc. dr hab. W. W. GŁowacki (1977-1982), doc. dr hab. H. Pankiewicz (1982-1986), dr hab. W. Szczepański (1987-2004) i dr farm. J. Majewski od 2004 r.¹².

Na każdym z Sympozjów wygłaszano od 20 do 30 referatów, w dużej mierze o tematyce regionalnej. Nie zabrakło jednak wystąpień ujmujących całościowo określony temat. Przypomnę niektóre z nich: *Działalność naukowa aptekarzy od 1795 do 1939 r.* (A. Magowska); *Powstanie pierwszych aptek ogólnodostępnych* (Z. Wolniak); *Początki farmacji na Uniwersytecie w Krakowie* (L. Samborska); *Etyczne kryteria w pracach badawczych historyka* (D. Moska); *Aptekarze i prywatne apteki w Wilnie w I-szej połowie XIX wieku* (V. Gudienė – Litwa); *Naukowo-zawodowy ruch aptekarzy słowiańskich w okresie 20-lecia międzywojennego* (K. Hanisz); *Lek jako implikacja zapatrywań na chorobę ...* (P. Gorski – Niemcy); *Kamień filozoficzny jako panaceum alchemików* (L.J. Ekiert); *Wykłady farmacji Jędrzeja Śniadeckiego w świetle historii nauki* (H. Lichocka); *Rumuńsko-polskie kontakty farmaceutyczne w przeszłości* (Constantin Iugulescu – Rumunia); *Kolegium Jezuickie w Dorpacie (1585-1625) jako prekursor założenia tam uczelni akademickiej* (J. Brzezińska); *Niektóre aspekty motywu śmierci i tańca śmierci, związane z medycyną i farmacją* (J. Majewski); *Oryginalne dokumenty Federacji Farmaceutów Słowiańskich* (S. Rostafiński); *Rośliny lecznicze w poezji Adama Mickiewicza* (K. Kmiec). Wymienione tytuły referatów ukazują jak różnorodna tematyka była poruszana na organizowanych ostatnio corocznie Sympozjach Historii Farmacji.

Godnym przypomnienia jest VIII Sympozjum Historii Farmacji, którego program w pewnym sensie był wyjątkowy, bowiem obok tradycyjnych sesji doniesień naukowych złożyła się nań uroczystość 90. urodzin prof. dr hab. Włodzimierza Witolda Głowackiego oraz konferencja *Farmacja w Europie Środkowo-Wschodniej*. W Sympozjum wzięło udział około 150 osób, w tym liczne grono gości zagranicznych, a wśród nich zawsze serdecznie witani uczestnicy sympozjów historii farmacji: – prof. dr Karoly Zalai z Budapesztu, dr Hannsgeorg Löhr z Lipska, doc. dr. Eugeniusz Tiszchenko z Grodna, prof. Natalia Gurina z Witebska, prof. dr Sorin E. Leucuta – z Budapesztu, dr Vilma Gudienė i mgr Tauras Mekas z Kowna, dr Constantin Iugulescu z Bukaresztu. Gościem Sympozjum był także drugi nestor historii farmacji w Polsce – prof. dr hab. Wojciech Roeske wraz z małżonką, który w czasie uroczystego wieczoru podzielił się z jego uczestnikami swoimi wspomnieniami, związanymi z pracą naukową. Promowano też najnowszą książkę prof. W. Roeske *Z farmacją przez życie*, która znajdowała się w materiałach sympozjalnych.

Honorowy patronat nad Sympozjum sprawował prezydent Poznania – Ryszard Grobelny, który osobiście wziął udział w uroczystym otwarciu i w części poświęconej Jubilatowi prof. W.W. Głowackiemu i złożył mu serdeczne życzenia. Uroczystego otwarcia Sympozjum dokonał prezes Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego – doc. dr hab. Michał H. Umbreit, zaś Sylwetkę Profesora przypomniał w swojej laudacji dr J. Majewski, natomiast działalność i pasję naukową scharakteryzował w bardzo osobistej wypowiedzi dr med. R. Meissner – kierownik Zakładu Historii Nauk Medycznych AM w Poznaniu, z którym prof. Głowacki był przez wiele lat związany.

W okresie między poszczególnymi Sympozjami Sekcji Historii Farmacji odbywały się konferencje bądź zebrania naukowe, połączone z posiedzeniami Zespołu Sekcji Historii Farmacji. Godzi się przypomnieć niektóre z nich.

Sprawa muzealnictwa farmaceutycznego i jego rozwoju budziła zainteresowanie Zespołu Sekcji Historii. Zagadnieniom muzealnictwa farmaceutycznego poświęcona była konferencja w Bieczu, (16-17.09.1980 r.), której organizatorem był doc. dr hab. W.W. Głowacki – przewodniczący Zespołu. Współorganizatorem była dyrekcja bieckiego Muzeum Regionalnego. Wygłoszono cztery referaty: Tadeusz Ślawnicki – *Aspekty historyczno-farmaceutyczne Muzeum Regionalnego w Bieczu*, Doc. W. W. Głowacki – *Muzea farmaceutyczne a apteki-muzea*, Bazyl Leszczyłowski – *Projekt muzeum współczesnej farmacji polskiej* i dr farm. Kazimierz Radecki – *Potrzeba założenia muzeum techniki farmaceutycznej*. Referaty te wywołały rzeczową dyskusję. Udana konferencja w Bieczu, łącząca poszanowanie tradycji zawodowych i troskę o współczesne potrzeby muzeów farmaceutycznych, jasno wykazała, że dalsza praca Zespołu powinna dążyć do odsłaniania interesujących a mało dotychczas opracowanych problemów historycznych, związanych z muzeologią¹³.

Powyższy temat był także omawiany na kolejnej Ogólnopolskiej Sesji Naukowej w Gdańsku pt. *Farmaceutyczne eksponaty muzealne w Polsce*, zorganizowanej z okazji 50-lecia Oddziału Gdańskiego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. W wygłoszonym tam referacie *Muzea farmaceutyczne w Polsce – stan obecny*, J. Majewski szerzej przedstawił stan muzealnictwa do 2000 roku¹⁴.

Nie sposób omówić wszystkich zebrań i konferencji bądź sesji naukowych. Godną przypomnienia jest Sesja Naukowa na temat *Problemy farmacji we wskrzeszonym Państwie Polskim (1918-1919)* zorganizowana w dniu 28 maja 1979 r. Odbyła się w Warszawie w siedzibie PTFarm¹⁵. Na program sesji składały się cztery referaty: Barbara Kuźnicka: *Koncepcja polskich studiów farmaceutycznych w 1919 r.*; Henryk Romanowski: *Farmaceutyczny ruch naukowy w latach międzywojennych*; Witold Włodzimierz Głowacki: *Klasowy charakter zawodu farmaceutycznego w okresie II Rzeczypospolitej Polskiej*; Bazyl Leszczyłowski: *Ocena etyki farmaceutycznej w odrodzonym Państwie Polskim*.

Obecny na Sesji doc. Witold Kwapiszewski – prezes Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego zabierając głos stwierdził, że Zarząd Główny PTFarm przywiązuje dużą wagę do działalności Sekcji Historycznych i zaapelował o popularyzację bogatych tradycji zawodu.

Ważną formą działalności były Bilateralne Sympozja. I Sympozjum Bilateralne PRL-NRD w Görlitz (16-19.11.1988) odbyło się w Görlitz gdzie, polscy historycy farmacji wygłosili siedem referatów (dr Wł. Szczepański, doc. dr hab. Wł. Markowski, doc. dr hab. B. Kuźnicka, doc. dr hab. H. Pankiewicz, dr A. Drygas, dr hab. B. Leszczyłowski, dr L. Czajka i mgr L. Czyż). W Sympozjum wzięło udział 20 polskich farmaceutów. Rewanżowe II Bilateralne Sympozjum PRL – NRD odbyło się w Łąncucie (2-4 czerwca 1989 r.), którego organizatorką była mgr Lidia Czyż.

Z inspiracji Zespołu Sekcji Historii Farmacji większość referatów wygłoszonych na corocznych Sympozjach opublikowano w formie kolejno wydawanych PAMIĘTNIKÓW. Pierwsze takie wydawnictwo ukazało się w 1999 roku jako zbiór materiałów dokumentujących VIII Sympozjum. Następne Pamiętniki związane są z Sympozjami: IX, XI, XII, XIII, XIV i XV. Wiele z nich poprzedzone jest niezależnym „Streszczeniem referatów” (jako osobne wydawnictwo) wraz ze streszczeniem w języku angielskim, bądź takie streszczenia w języku angielskim dołączane są do Pamiętnika.

Ciekawą formą wydawniczą jest pomoc w wydawaniu tomików poetyckich zarówno aptekarzy jak i profesjonalnych literatów. Ukazało się już ponad 50 tomików. Przedsięwzięciem tym zajmuje się Sekcja Historii Farmacji w Poznaniu, wspomagana finansowo przez firmy farmaceutyczne.

Powstanie Słownika Biograficznego Farmaceutów Polskich stanowiło „oczko w głowie” doc. dr hab. Bazylego Leszczyłowskiego, którego zabiegi ukoronowane zostały powołaniem Fundacji wspomnianego Słownika (2000 r.). Zarządem kierował doc. Leszczyłowski aż do śmierci (2005), natomiast Przewodniczącym Rady Fundacji jest od początku prof. Michał H. Umbreit.

Na jednym z ostatnich posiedzeń (7.12.2005 r.) Zespołu Sekcji Historii Farmacji PTFarm między innymi podjęto decyzję wydania z okazji Jubileuszu 60-lecia Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego specjalnego numeru „Farmacji Polskiej” o tematyce historycznej.

Zespół Sekcji Historii współpracuje z Polskim Towarzystwem Historii Medycyny i Farmacji, którego członkowie wchodzi w skład Zarządu Głównego tego Towarzystwa. Zespół prowadził również od lat ścisłą współpracę z Zespołem Historii Farmacji działającym w Instytucie Historii Nauki PAN w Warszawie.

Pod patronatem tego Instytutu począwszy od jesieni 2006 roku będą organizowane coroczne Przeglądy prac magisterskich z zakresu historii farmacji obronionych na Wydziałach Farmaceutycznych Akademii Medycznych w danym roku

akademickim. Przeglądy takie te, połączone z prezentacją najlepszych prac będą się odbywać w Pałacu Staszica w Warszawie.

Na posiedzeniu Zespołu ustalono także, aby obronione prace doktorskie z zakresu historii farmacji były prezentowane na kolejnych Sympozyjach Historii Farmacji.

Zespół Sekcji Historii Farmacji liczy około 250 członków zrzeszonych w 11 sekcjach na terenie kraju – działających jako agendy poszczególnych Oddziałów PTFarm.

Zespół Sekcji Historii Farmacji stanowi częścią składową Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, które z założeń swoich jest przede wszystkim towarzystwem naukowym. PTFarm posiada swoje Oddziały w całym kraju i zgodnie ze statutem w każdym z nich może powstać Sekcja Historii Farmacji, niezależnie od tego, czy Oddział jest zlokalizowany w mieście – siedzibie akademii medycznej, czy nie.

Zespół Sekcji Historii Farmacji stanowi platformę spotkań historyków farmacji z całego kraju a także i z zagranicy. Stara się w pewnej mierze, nadać kierunek pracy poszczególnym sekcjom i reprezentuje interesy historyków w Zarządzie Głównym PTFarm.

Należy podkreślić społeczną, wielokierunkową działalność członków Zespołu Historii Farmacji PTFarm, którzy promują problematykę dziejów zawodu, etyki i gromadzenia pamiątek aptekarskiej działalności. Zajmują oni istotne funkcje w izbach aptekarskich i redakcjach pism farmaceutycznych, także w redakcjach biuletynów okręgowych Izb Aptekarskich, gdzie często pełnią funkcje redaktorów naczelnych.

PRZYPISY

¹ S. Krauze, *Towarzystwo Przyjaciół Wydziałów i Oddziałów Farmaceutycznych przy Uniwersytetach w Polsce w latach 1925–1947*, „Farmacja Polska”, 53, 1997, nr 22, s. 1022–1026.

² *Inauguracyjne posiedzenie Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego*, „Farmacja Polska”, 53, 1997, nr 22, s. 1018–1021.

³ W.G.: *Towarzystwa historii Farmacji*, „Farmacja Polska”, 12, 1956, nr. 10, s. 276.

⁴ L. Krówczyński: *Posiedzenie organizacyjne Sekcji Historii Farmacji*, „Farmacja Polska”, 12, 1956, nr 9, s. 250–251.

⁵ F. Nowak: *Prof. dr Robert Rembieliński*, „Farmacja Polska”, 31, 1995, nr 12, s. 998

⁶ W. Jaroniewski: *Z Sekcji Historii Farmacji PTF*, „Farmacja Polska”, 18, 1962, nr 22, s. 552.

⁷ J. Brzezińska: *Zespół Sekcji Historii Farmacji*, „Farmacja Polska”, 58, 2002, nr 2 s. 87–89.

⁸ Fr. Nowak: *Piętnasta rocznica założenia Sekcji Historii Farmacji*, „Farmacja Polska”, 28, 1972, nr 2, s. 205–209.

⁹ *Statut PTFarm z 1965 r. Rozdz. XV – Przepisy Ogólne*.

- ¹⁰ B. Leszczyłowski: *W trosce o rozwój historii farmacji*, „Farmacja Polska”, 29, 1973, nr 11, s. 1022.
- ¹¹ (FN)– F. Nowak: *Dziesięciolecie Zespołu Sekcji Historii Farmacji PTFarm*, „Farmacja Polska”, 31, 1975, nr 8, s. 718.
- ¹² J. Brzezińska: *Zespół Sekcji Historii Farmacji*, „Farmacja Polska”, 54, 1998, nr 8, 383; K. Haniż: *XIII Sympozjum Historii Farmacji w Horyńcu*, „Farmacja Polska”, 60, 2004, nr 18, s. 884.
- ¹³ W.W. Głowacki, J. Majewski: *Sprawozdanie z Zarządu Zespołu Sekcji Historycznych PTFarm za okres 28 I 1979–29 X 1982*, „Farmacja Polska”, 39, 1983, nr 1, s. 57–58.
- ¹⁴ J. Majewski: *Muzea farmaceutyczne w Polsce*, „Farmacja Polska”, 56, 2000, nr 2, s. 75–78.
- ¹⁵ J. Majewski: *Sesja Naukowa na temat „Problemy Farmacji we wskrzeszonym Państwie Polskim (1918–1919)*, „Farmacja Polska”, 35, 1979, nr 10, s. 612.

On the Division of the Sections for the History of Pharmacy of the Polish Pharmaceutical Society

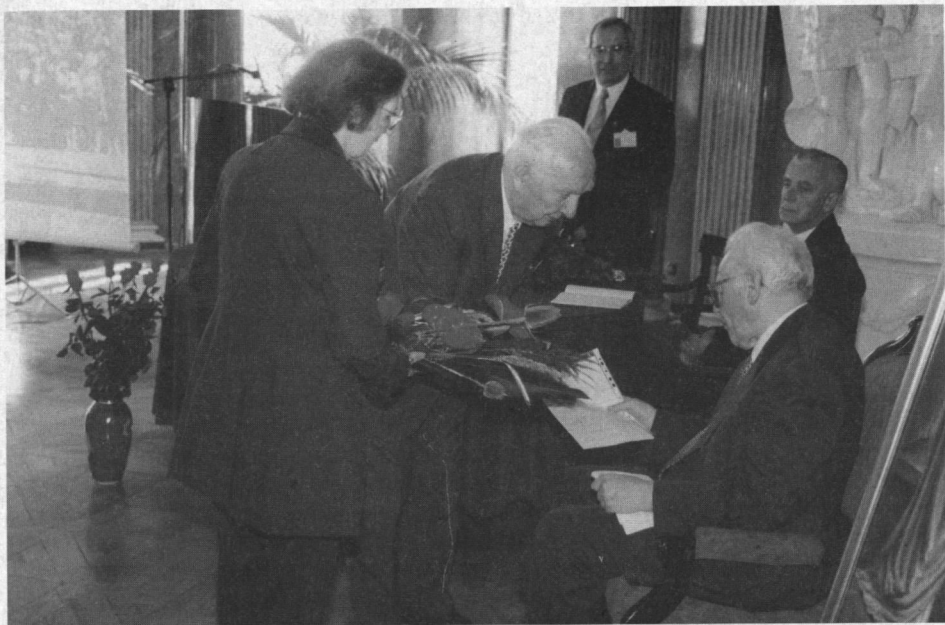
SUMMARY

The aim of the paper is to present the activity of the Division of the Sections for the History of Pharmacy of the Polish Pharmaceutical Society (PTFarm), established in 1964 as a successor to the Section for the History of Pharmacy, founded as an agency of the Polish Pharmaceutical Society in 1956.

An overview and library search has been made of writings on the topic, mainly in „Farmacja Polska” [Polish Pharmacy] and other journals, as well as in the series PAMI TNIKI [Memoirs], published since 1999.

The issues discussed in the paper have been presented at Scientific Conferences, Congresses and Symposia organized by the Section for the History of Pharmacy of the Polish Pharmaceutical Society, both in Poland and abroad.

The Division of the Sections for the History of Pharmacy of the Polish Pharmaceutical Society has constituted a meeting place for historians of pharmacy from Poland and abroad. It has influenced directions of research in the particular sections and has represented the interests of historians within the Main Board of the Polish Pharmaceutical Society. The members of the Division have been active in many areas and have promoted research in the history of the profession and its ethics, as well as advocated the gathering of mementos of the activities of pharmacists.

Ryc. 1.

Ryc. 2.

Ryc. 3.